

Het assisenproces tegen Jan Thiery in 1906

<https://geertvandamme.blogspot.com/2015/09/het-assisenproces-tegen-jan-thiery-in.html>

Jan Thiery wordt geboren op 20 augustus 1871 als zoon van Pierre Paul Thiery (1843 - 4 augustus 1905) en Nathalie Jacqueline Damien (15 juni 1837 - 7 maart 1908). Er is één oudere broer, François Jean (18 september 1869 - 15 januari 1913), en twee jongere: Henri-Xavier (18 september 1875 - 17 april 1941) en Michel Leon (12 november 1877 - 3 augustus 1950).

Het gezin woonde in de Koolsteeg, Jan heeft herinneringen aan de verhuis van de 300 begijntjes naar het Groot Begijnhof van Sint-Amandsberg op 29 september 1874. Hij volgt lager onderwijs en zal later blijven lezen en studeren. Op die manier zorgt hij voor zijn algemene ontwikkeling. De enige andere vorming is zijn opleiding tot kleermaker, na 13 bazen, zoals hij dat zelf schrijft.

Op 27 december 1898 maakt hij een testament op voor de Socialistische Vrijdenkersbond: hij wil begraven worden op het Gemeentekerkhof buiten de Brugse Poort, zonder plechtigheid van welken godsdienst ook. Er worden ook getuigen aangeduid die dit moeten helpen garanderen. Zij zullen beloond worden met boeken uit zijn eigendom: één over sterrenkunde, twee over de Commune van Parijs, door Domela Nieuwenhuis. Dat geeft ons al een idee van het milieu waarin hij zich beweegt.

Later woont het gezin in de Aambeeldstraat 42. Vader Petrus sterft er in augustus 1905. Op dat ogenblik is de oudste broer reeds gehuwd en verhuisd naar de Maria-Theresiastraat 79.

Op 12 maart 1906 wordt Jan Thiery beschuldigd van openbare schennis der goede zeden door gedrukte schriften. Wat is er gebeurd?

Op 22 december 1905, om 16.00 uur, zijn twee boodschappers met een karretje geladen met boeken door de centrumstraten getrokken. Ze hebben, op de voet gevolgd door Jan Thiery, boeken uitgedeeld: “Wetenschap – Kunst - en Arbeidminnende Werkers”. Een leraar van de Gemeenteschool heeft de politiecommissaris verwittigd.

Volgens de procureur, Van Der Straeten, gaat het om een zedeloze roman. Hij somt in detail de bladzijden op waar iets staat waaraan de modale Gentenaar van 1906 zich kan storen. En dat is heel wat: voorbehoedsmiddelen, seksuele handelingen, zelfbevrediging, paring in het openbaar (door een priester), spotten met het huwelijk... De procureur wijst er op dat een deel van de boeken ook aan kinderen is uitgedeeld. Over de politieke stellingen van Jan Thiery wordt in de hele beschuldiging met geen woord gerept. Het boek is nochtans een bijbel voor de beginnende anarchist.

Door de stukken van het Assisenproces op te vragen werd het duidelijk wat er allemaal aan dit proces was voorafgegaan.

Nadat Jan Thiery de beschuldiging ontvangen heeft laat hij zelf weten dat van het boek 500 exemplaren gedrukt zijn. De eerste honderd werden via inschrijving verkocht aan 3,50 frank, 30 werden naar de pers gestuurd, 70 werden aan verminderde prijs verkocht aan 1,50 frank. De laatste 300 werden dus op straat uitgedeeld.

Op het proces krijgen alle gezworenen een exemplaar, om zich te vergewissen van de ernst. Men vindt het nodig om het proces achter gesloten deuren te laten doorgaan.

Hoe heeft men achterhaald wat er zich heeft afgespeeld?

De Stadspolitie krijgt op 24 december 1905 van de onderzoeksrechter, Joris Iweins, opdracht om alle boekhandels en plaatsen waar dagbladen verkocht worden te bezoeken om te zien of er nog exemplaren zijn. Alle boeken moeten in beslag genomen worden. Er wordt vooraf een agent in burger, Gustaaf Vanderstichel, op pad gestuurd die het boek probeert te kopen. Dat

lukt bij Hoste in de Veldstraat en bij Vuylsteke in de Koestraat. Men wou vooral achterhalen wie het boek gedrukt had. Op het voorplat staat immers “bij den schrijver”, geen drukker of uitgever. Het wordt al gauw duidelijk dat een aantal boekhandels 6 exemplaren ontvangen hebben, ook Vooruit in de Hoogpoort. Er is in december 1905 in “Ons Volksonderwijs” ook publiciteit verschenen om de prijsvermindering aan te kondigen. Ondertussen zijn ook de namen van de twee mannen die het boek uitdeelden bekend: Spaey en Van Pottelsberghe. Zij worden verhoord.

Victor Spaey, Berouwstraat 272, 64 jaar werd door Jan Thiery gevraagd om de boeken uit te delen. Hij moest ze ophalen in de Aambeeldstraat 42. Er is hem uitdrukkelijk gevraagd alleen aan volwassenen uit te delen. De route was Hoogstraat, Korenmarkt, Veldstraat, Zonnestraat, Kouter. Hij verklaart zelfs één boek aan een agent gegeven te hebben. Voor het werk heeft hij van Jan Thiery 2,50 frank gekregen. Zijn compagnon, Hendrik Van Pottelsberghe, Baviaanstraat 11, 52 jaar, verklaart dat ze 15 pakken van 20 boeken mee hadden. Jan Thiery is hen op 20 stappen gevolgd. August Thys, de agent aan wie het boek was uitgedeeld, heeft het ondertussen bezorgd aan de onderzoeksrechter.

In de derde wijk wordt drukker Joseph Meere, Nieuwland 44, ondervraagd door agent August Janssens. Jan Thiery is in februari 1905 komen vragen om 4000 exemplaren te drukken van “Aan de weetgierige menschheid” een promofolder voor het boek, dat kostte hem 30 frank. In mei 1905 aanvaardt Meere de druk van 500 exemplaren van het boek aan 773 frank. Meere wil zijn naam niet op het boek omdat het “tegen den godsdienst” is, en hij heeft ook bemerkt dat het tegen de zedelijkheid streed... Hij wil voor iedereen kunnen werken. Het manuscript heeft hij van Jan Thiery ontvangen, de boeken zijn ook bij hem thuis geleverd eind mei 1905. De drukker heeft dus geen exemplaren meer. Hij kan de politie wel nog 2 exemplaren van de promofolder bezorgen.

Wanneer agent De Moerloose van de zesde wijk op huiszoeking gaat bij Jan Thiery zelf, ligt een exemplaar van het boek op een lessenaar in huis. Jan Thiery zegt dat het van zijn moeder is. Ook zijn broers hebben een exemplaar. Alle boeken worden verzameld, alleen het boek van Michel Leon, (stadsonderwijzer!) die afwezig is, ontbreekt. Thiery belooft het naar het commissariaat brengen. Hij verklaart ook dat slecht twee winkels het werk verkopen: Vuylsteke en Hoste. Dit klopt met de vaststellingen van de politie. Om 10.30 uur verschijnt Jan Thiery op het politiekantoor met een extra exemplaar dat bij een boekbinder was gebracht om in te binden. De politie controleert dit verhaal, bij de binder krijgen ze exact dezelfde uitleg. Het handschrift vindt men nergens: Jan Thiery beweert dat hij het verbrand heeft. Broer Henri zal later verklaren dat hij alleen de kaft ontworpen heeft. De tekst is volledig van Jan. Met het exemplaar van broer Michel Leon, dat ook binnengeleverd wordt, staat de teller voor de zesde wijk op zes exemplaren. Ook deze broer, evenals François, beweren niets met de tekst te maken te hebben. François is trouwens al een jaar ziek.

Het Pro Justitia van de eerste wijk is natuurlijk zeer bezwarend: getuigenissen van leerlingen van de school der Onderstraat of hun ouders, die boeken ontvangen hebben, en soms verder uitgedeeld. Tot vader begon te lezen natuurlijk. De leeftijd van de leerlingen varieert van 14 tot 16 jaar.

Nog in de eerste wijk wordt Charles De Graeve verhoord: bediende bij Volksdrukkerij van Vooruit in de Hoogpoort. Jan Thiery heeft hen aangeboden het boek te drukken, dat werd na lezing van de tekst geweigerd. Vreemd is dat niet, er wordt immers ook behoorlijk geschoten op de Gentse socialisten, ondanks alle positieve opmerkingen over figuren zoals Anseele. De zes boeken die Thiery levert in september 1905 worden, op vraag van de winkel, door Thiery opgehaald. Er is er één verkocht.

In totaal werden bij alle getuigen en de betichte 33 boeken opgehaald.

Eén van de vreemdste documenten in de bundel van het Hof van Assisen is een brief van Jan Thiery aan onderzoeksrechter Iweins:

Wel geachte heer

Door op 12 januari ll voor u te verschijnen, heb ik wel het bewijs geleverd, Ued niet in zijn onderzoek te willen dwarsboomen.

Nu verklaar ik uitdrukkelijk, in dit onderzoek mijne laatste verklaring – en mijn laatste antwoord gegeven te hebben.

Dit overwegende, zult u inzien... de nutteloosheid mijner verschijning, en mij welwillend verontschuldigen.

Met aller eerbied

*Jan Thiery
Gent, 7 februari 1906*

Hij vond wellicht dat hij al voldoende blijk had gegeven van zijn medewerking.

Hoe liep dit af op de zitting van 27 april 1906?

De vragen aan de jury van het Assisenproces waren duidelijk:

De enige voorname vraag:

Is Jan Thiery de schrijver van het boek? Het antwoord was vanzelfsprekend: Ja.

De bijvragen:

Heeft hij een gedrukt schrift, strijdig met de goede zeden, welke uitgedeeld is geweest, vervaardigd?

Heeft hij een gedrukt schrift, strijdig met de goede zeden, uitgedeeld of tot deze uitdeeling meegewerkt?

Hierop werd natuurlijk ook positief geantwoord.

Jan Thiery werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf maand en een boete van 50 frank. Daar bovenop kwamen ook de proceskosten: 50 frank en 57 centiemen. Indien niet betaald binnen de twee maand werd de boete omgezet in 15 dagen gevangenisstraf. De 33 resterende boeken werden verbeurd verklaard.

Op het moment van het proces was Jan Thiery reeds verhuisd naar de Kleine Bellevuestraat, de huidige Rozemarijnstraat. Was het te moeilijk om nog allemaal samen te wonen?

Ik heb mij afgevraagd waar het geld vandaan kwam om een dergelijke publicatie te financieren. Vader was overleden, Jan had zelf geen deftig inkomen, Henri was kunstenaar. Heeft Michel Thiery dit meegefinancierd met zijn onderwijzersloon? Wie heeft beslist de resterende boeken uit te delen? Redenen genoeg om eens flink ruzie te maken. Ik kan mij ook niet voorstellen dat deze gebeurtenis nooit meer ter sprake gekomen is binnen de familie Thiery. Zeker met een schrijvend familielid: Herman Thiery, de neef van Jan, beter bekend als Johan Daisne.

Later zal Jan met broer Henri een huis delen in de Rabotstraat 14, dat is ook het adres dat op bijna alle latere uitgaven van Jan Thiery voorkomt.

Hij werd verdedigd door Mr. Arthur Buysse. In een boek uit 1929, "Belijdenissen, herinneringen, overwegingen", beschrijft hij hoe een schrijver (hijzelf natuurlijk) mijmert over de tijd waarin dit proces zich afspeelde. Zijn moeder is er het hart van in, en smeekt hem een advocaat aan te stellen. De commentaar van de advocaat op het gelezen boek stelt Jan Thiery in staat om zijn werk eens flink op te hemelen:

Gij zijt stellig een belezen man als weinigen zijn...

Uw werk bezit eene charpente groot genoeg om tot voedsel te dienen aan wel honderd werken...

Het is een meesterstuk van beknoptheid...[516 bladzijden?]

Ook breekt het reeds gevoelig met den ouden onzinnigen romanvorm...

Het heeft geheel en gansch eene zeer hooge opvoedende strekking en legt de getuigenis af van des schrijvers reeds zo diepgaande zielkennis...

Gansch uw boek ademt liefde voor de verdrukten...

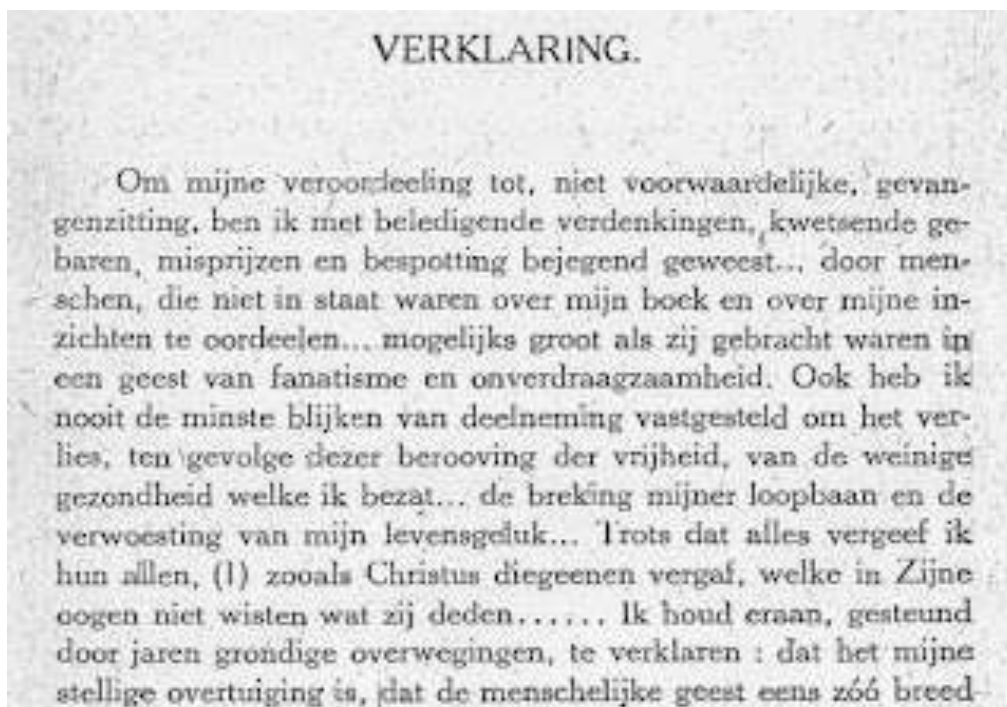
Gij schijnt een anti-godsdienstig mens te willen wezen... 'k heb nochtans nooit een waarachtiger Christustype ontmoet, als gij zijt.

Gij zijt altijd geweest en tot heden gebleven zoo een verbazend nederig mensch... dat zelfs de geneesheer, door 't gerecht tot onderzoek u toegezonden, op dat punt nooit zoo'n raadsel ontmoet heeft...

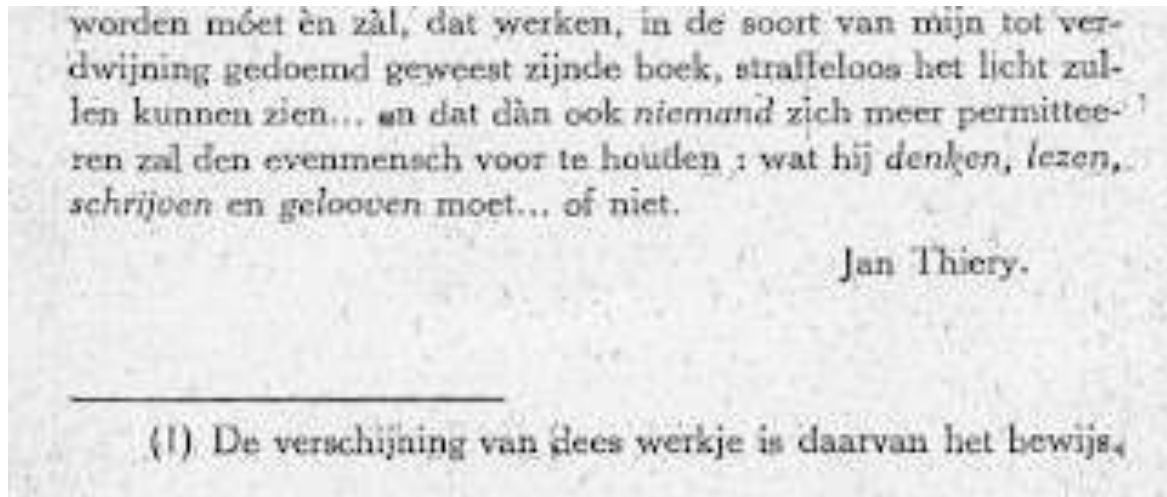
De meesten der menschen, om niet te zeggen: allen, die zouden gemaakt hebben wat gij hebt geschapen... zouden geen weg weten met zich zelven... zoo niet van verwaandheid dan toch ten minste door bombast... door effectmakerij... Ik zou wel uwe nederigheid moeten zoeken in het feit: dat gij uwe medemenschen te veel overschat, welke maar al te dikwijls in het "waarachtig mensch zijn" zoo klein wezen!...

Dat kan tellen als zelfbeeld.

De advocaat raadt hem aan te beloven het boek niet heruit te geven in zijn huidige vorm, desnoods wel in een aangepaste versie die in overeenstemming is met de wet. Het verhaal ontspoord daarna volledig: de schrijver krijgt voor een ander werk de Nobelprijs voor de Vrede... Het boek werd inderdaad in een sterk ingekorte versie heruitgegeven in 1935.

In een ander boek, “De Beteekenis van mijn Herkenningsteeken” uit 1926, staat een “Verklaring”. Jan Thiery vergeeft allen die geen blijken van deelneming betoonden bij zijn gevangenzetting, het verlies van de weinige gezondheid die hij bezat, de breking van zijn loopbaan, de verwoesting van zijn levensgeluk. Hij hoopt dat *de menselijke geest eens zoo breed worden moet en zal, dat werken, in de soort van mijn tot verdwijning genoemde boek, straffeloos het licht zullen kunnen zien... en dat dan ook niemand zich meer permitteeren zal den evenmensch voor te houden: wat hij denken, lezen, schrijven en gelooven moet.. of niet.*

Mooi is ook zijn commentaar in “Schets, der geschiedenis van Gent” uit 1936. In het stukje over het Rasphuis schrijft hij:

In dit huis, dat op het einde van 1935 wordt afgeschaft, als zijnde verouderd, zijn ook de edelsten onzer medemenschen geworpen geweest... ja, zelfs lieden, welken niet eens in staat waren eene vlieg kwaad te doen... maar het enkel durfden wagen niet te denken door de hersenen van andren!.

Ik veronderstel dat hij zijn gevangenisstraf in het Rasphuis uitgezeten heeft.

Jan overlijdt op 24 oktober 1947 en werd zoals hij dat zelf wenste bijgezet op de [Westerbegraafplaats](#). Volgens de grafplaat, die hij wellicht zelf ontworpen heeft bevat het graf alleen zijn as. Op dezelfde grafsteen ligt ook een bronzen herinneringsplaat voor zijn broer Henri. Samen in de Rabotstraat gewoond, samen op de Westerbegraafplaats.

Mocht u het beruchte boek van Jan Thiery willen lezen: de Stadsbibliotheek Gent heeft een exemplaar, maar dat wordt niet uitgeleend.

Frank Vanhyfte

Bronnen

Rijksarchief Beveren- Waas, Archief Hof van Assisen Gent 1906 R81/768, dossier 7715
Johannes Thiery

Gazette van Gent, 1906

Jan Thiery, Wetenschap- kunst- en arbeidminnende werkers, 516 p., bij den schrijver, Aambeeldstraat 42, 1905

Jan Thiery, De Beteekenis van mijn Herkenningsteeken of Hoe de Samenleving mogelijks eens wezen zal. Een werkje van maatschappijleer (sociologie), 59 p., derde herziene druk, Bij den schrijver, Rabotstraat 16, Gent, 1926

Johano Thiery, Belijdenissen-Herinneringen-Overwegingen, Deel 1, 64 p., tweede vermeerderde uitgave, bij den schrijver, Rabotstraat 14, Gent, 1932

Johano Thiery, Werkers, die de wetenschap, de kunst, en den arbeid liefhebben. Wijsgerig roman (een werk voor arbeidersopvoeding, sociale en godsdienstige hervorming), 76 p., Johano la Kosmopolito, Gent, 1935

Johano Thiery, Schets, der geschiedenis van Gent, Johano La Kosmopolito, Rabotstrato 14, Gento, 1936

www.begraafplaatsen.gent.be

BIJLAGE: Jan Thiery, een proeve van bibliografie

[Nota: alle boeken van Jan Thiery verschenen in eigen beheer. Naast met Jan Thiery, signeerde hij tevens met Johan Thiery, Johano Thiery en betitelde hij zichzelf als uitgever met Johano la Kosmopolito.]

[Nota 2: Wanneer bij "bron" verwezen wordt naar "Eigen lijst van Jan Thiery" wordt naar de lijst die gepubliceerd is als "Kennisgeving" in zijn boek (pagina 24) "Over de eerste misgeboorte van de partij van 't wereldburgerschap".]

KENNISGEVING

VAN JAN THIERY ZIJN VERSCHENEN :

1 — Wetenschap, Kunst en Arbeidsminnende Werkers (Politiek, Anti-Geschiedenis, Zed- en Opvoedkundig Zede-Roman) — Wereld gevoelsloos, als zijde te wizen in strijd met de zoogenaamde goede zeden	1905
2 — De Beteekenis van mijn Herkenningsteeken of Hoe de Samenleving mogelijks eens wezen zal. (Maatschappijleer — Sociologie)	1923-1932
(La Kanto de la Kosmopolito)	
3 — (Het Lied van den Wereldburger)	1928
(La Chanson der Cosmopolite)	
4 — De Geschiedenis van een Lied (Het Lied van den Wereldburger)	1928
(La Tribune Libre de Geste)	
5 — (De Vrije Tribune van Geste)	1928
(La Tribune Libre de Geste)	
6 — Belijdenissen - Herinneringen - Overwegingen (1 ^o deel)	1929-1932
7 — De Kanarievogel (Zijne verzorging buiten en binnen den broedtijd)	1929-1930
8 — Schets van 'nen Internationaal Godsdiens (Natuurdiens, gebaseerd op de gronden rede en logica)	1931
9 — Werkers, die de Wetenschap, de Kunst en den Arbeid liefhebben (Wijsgereig Roman)	1935
10 — Kunstzinnig	1936
11 — Schets der Geschiedenis van Geste	1937
(«Kulperij I (Schets van 'n geschiedkundig- Soñlich- een-) (" bedrijvig toneelstuk.)	
12 — Catechismus van den Vrijdenker of Bestrijder van óke)	1939
(Kerkeer (Theologische Dogmas)) (Wat in... Vrijzetselaar) 2)	
13 — Over d'eerste «uitgeboorte» van de Parij van 'n Wereldburgerschap	1939

1905**Wetenschap-, kunst- en arbeidsminnende werkers**

(516 pagina's)

Bron: [Stadsbibliotheek Gent](#)**Opmerkingen:**

In de krant Vooruit van 1 oktober 1905 schreef A.B. volgende "Boekbeoordeling" (pagina 2):

Ik sta voor eene moeilijke zaak. Een boek is verschenen, getiteld: "Wetenschap en arbeidsminnende werkers!" Dit boek werd mij gezonden met beleefd verzoek er eene beoordeling over te schrijven.

Het lezen ervan was reeds pijnlijk voor mij, maar nu de beoordeling!

Ik dacht het boek terug te sturen -om wille der estetik- en er maar niet van te gewagen.

Maar toen kwam het mij op dat de schrijver zoo dikwijls "VOORUIT" en ZIJNE INSTELLINGEN er bij sleept en met een reeks zeer gewaagde beschrijvingen mengelt, zoodat de lezers wel eindelijk zouden denken dat "Vooruit" in het ontstaan van dit werk iets te zien heeft, en wij het ongezond realisme ervan goedkeuren.

Wij willen integendeel protesteeren tegen de taal, de schrijfwijze, den trant en zelfs tegen den titel van het werk.

De drukker -hij zette nergens zijn naam- heeft hier den schrijver, de gebeurlijke lezers, de kunst en de zedelijkheid een zeer slechten dienst bewezen, dat willen wij ronduit verklaren.

Dit boek leidde tot een Assisenproces waarbij Jan Thiery veroordeeld werd tot een gevangenisstraf van 5 maanden en een boete van 50 frank. — Zie hiervoor hierboven het artikel van Frank Vanhyfte.

Herdrukken:

1935 — Tweede herziene druk (76 pagina's) - Werkers, die de Wetenschap, de Kunst en den Arbeid liefhebben: wijsgeering roman — Zie aldaar.

1922**De beteekenis van mijn herkenningsteeken of Hoe de samenleving mogelijks eens wezen zal: een werkje van maatschappijleer (sociologie)**

(71 pagina's)

Bron: [Universiteitsbibliotheek Gent](#)

Herdrukken:

ONBEKEND - Tweede (herziene?) druk

1926 – Derde herziene druk (59 pagina's) / Bron: [Universiteitsbibliotheek Gent](#)

1932 – Vierde herziene druk (63 pagina's) / Bron: [KoninklijkeBond der Oost-Vlaamse Volkskundigen Gent](#)

Opmerkingen:

Een bespreking (met talrijke uittreksels) van de vierde druk treffen we aan in [Koekoek](#) van 15 december (pagina 6 en 7) en 22 december (pagina 6 en 7) en 29 december (pagina 6 en 7) 1932.

Luk De Vos noteert over de derde druk van dit boek ([Ons Erfdeel jaar 24 \(1981\)](#)) – “Maatschappij tussen hervorming en nachtmerrie in het Zuidnederlandse utopische schrijven” – pagina 686-687):

Jan Thiery, oom van Johan Daisne, publiceert in eigen beheer "De Beteekenis van mijn Herkenningsteeken, of Hoe de Samenleving mogelijks eens wezen zal. Een werkje van maatschappijleer (sociologie)", waarvan de enige ons bekende versie de derde herziene druk uit 1926 is. In een zeer summiere verhaalcontext, die de traditionele droomtechniek als raamvertelling hanteert, vat Thiery op blz. 59 zijn maatschappijvisie samen. Het voorgestane systeem, zoals een wijsgeer zijn vorst uitlegt, neemt de vorm aan van een filosofenrepubliek. Eclectisch worden, ook openlijk, de opvattingen van John Stuart Mill, Tolstoi, Plato, Multatuli, Cabet, Pythagoras, Saint-Simon en anderen verwerkt. Er heerst totale gelijkheid, en de hoogste wet is de liefde. Erg consequent is Thiery nu ook weer niet. De tegenstelling tussen rijk en arm wordt niet opgeheven, de lange lijst hervormingen die hij voorstelt (20 e.v.) voeren een nieuwe hiërarchie in, en een regering als zodanig wordt niet afgeschaft. Om zijn ambitieuze plannen te verwezenlijken legt Thiery de nadruk op het stelselmatig infiltreren in het bestaande staatsbestuur; de tegenstand zou uiteindelijk uit zichzelf overgaan tot de wijsheid. Voor de eigen tegenspraken heeft Thiery niettemin een verklaring:

'Van eene maatschappij zonder gezag spreek ik niet, ...omdat ik de Anarchie zoo hoog verheven vind, dat haar bestaan eene onmogelijkheid is, gezien de menschen wel bovennatuurlijke wezens - engelen - zouden moeten wezen ...een iets waartoe het de menschheid, helaas, nooit brengen zal' (p. 15).

1928

De geschiedenis van een lied

Bron: Eigen lijst van Jan Thiery.

Opmerkingen:

Tot nu toe nergens aangetroffen.

La Kanto de la Kosmopolito

C'est à Gand qu'on a imprimé cette nouvelle internationale. Aura-t-elle le succès de l'autre? Elle est dédiée — respectueusement, assure l'auteur — « à la Haute mémoire de Platon et son illustre maître Socrate ».

Détachons de l'écrin quelques perles.

Cela doit se dire « dans le mouvement et dans la lutte ».

STROPHES I

(traduction française de l'auteur,
(l'orthographe étant scrupuleusement respectée.)

« Tous les vœux Kosmopolites venant :
Tous les peuples fondre dans une race
Pour y vivre vraiment ensemble,
Deus la plus belle... l'haute Fraternité,
Qu'on serait aussi sans religion,
Ne pas pendant d'vouloir limiter Deus,
Qu'on serait par grandeur d'caractère :
Membre de la cotocience sociale ! »

Et plus loin :

III

« Tous les vœux Kosmopolites pressant :
La Terre pour la patrie de tout l'univers,
l'Idée du d'voir comme troupe d'haute vertu,
La raison et l'esprit comme l'Arcteur ;
Cismercantia et richards... (l'parasi-ites),
Mes-ur-jent décid'ment tout droit à la vie,
s'Est un d'enir que travaill'issent tout l'univers,
Dont on a assuré l'existence ! »

Enfin, le refrain :

« Affrontez solennellement ».
« Venez ! vous hommes du monde tout entier,
Et vérité, le temps d'vient pressant,
Pour que nous comptons avec les folies,
Lesquelles nous mènent vers la discorde ;
Avec l'Drapeau Blanc de la Paix en mains,
Sans d'unant' du sang... ni mal... ni douleur,
Rien que par l'conduit... donc par la sagesse,
Vers la Victoire, et pour toujours ! »

Tout commentaire serait vain. Admirens en silence.

1928

Het lied van den wereldburger – La chanson du cosmopolite – La Kanto de la Kosmopolito

Bron: Eigen lijst van Jan Thiery.

Opmerkingen:

Een korte bespreking (met fragmenten uit dit lied) verscheen in Pourquoi pas? van [4 mei 1928](#) (pagina 661).

1928

La Tribuno Libra de Gento-De Vrije Tribune van Gent- La Tribune Libre de Gand

Bron: Eigen lijst van Jan Thiery.

Opmerkingen:

Tot nu toe nergens aangetroffen. Wordt echter wel vermeld in: Jan Schepens, *De theoreticus Herman Thiery*, De Vlaamsche Gids, 1946 augustus (pagina 549-558).

1929

Belijdenissen, herinneringen, overwegingen. Deel 1

(59 pagina's)

Bron: [Universiteitsbibliotheek Gent](#)

Herdrukken:

1932 – Tweede herziene uitgave (64 pagina's) / Bron: [Koninklijke bibliotheek van België Brussel](#)

Opmerkingen:

Een exemplaar van de eerste druk bevond zich in de collectie van Edward Anseele sr.

Van Edward Anseele sr. vervaardigde Jan Thiery een gipsen bas-reliëf dat zich bevindt in de [collectie](#) van het AMSAB-ISG.

1929

De kanarievogel : zijne verzorging buiten en binnen den broeitijd

(23 pagina's)

Bron: [UniversiteitsbibliotheekGent](#)

Herdrukken:

1930 – Tweede herziene uitgave (28 pagina's) / Bron: [KoninklijkeBond der Oost-Vlaamse Volkskundigen Gent](#)

Opmerkingen:

Over enkele jaren schreef Jan Thiery een heftje over de verzorging der kanarievogels. Lach niet: Kenners hebben me verzekerd dat er geen beter en volmaakter in gansch de wereld bestond! (John F., De Dag: 13.02.1936)

1931

Schets van 'nen internationalen godsdienst

(34 pagina's)

Bron: [AMSAB-ISGGent](#)

Opmerkingen:

Een exemplaar bevond zich in de collectie van Edward Anseele sr.

1935

Werkers, die de Wetenschap, de Kunst en den Arbeid liefhebben: wijsgeering roman

(76 pagina's)

Bron: [Universiteitsbibliotheek Gent](#)

Opmerkingen:

Sterk ingekorte (van 516 bladzijden naar 76!) versie van het boek uit 1905.

EEN EENZAME

SCHRIJVER JAN THIERY

EEN BOEK DAT NA 30 JAAR WEER VERSCHIJNT. — EEN MERKWAARDIG INTELLEKTUEEL FIGUUR: JAN THIERY. — EEN BEORDEELING, STRENG, MAAR NIET ZONDER HULDE

In het eerste van Jan Thiery's laatste vijf te zien boeken.

Niet eerder is er meer een boek gelezen, dat meer is in de wereld van een mens, en ik weet zelfs niet of er nog iemand is, die de kleine wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven. Alleen in het laatste van Thiery's laatste boek, dat hij heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven. Alleen in het laatste van Thiery's laatste boek, dat hij heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven.

Heel duidelijk het tijd van zijn werk uitgegeven in een onderling afhankelijkheid van Werken, die de Wereld van de Kunst en de Arbeid, het is ik dat het gelezen over meer dan een jaar, met het den schrijver een eigenaardig gevoel van het tijd van zijn werk.

Het boek, dat een laatste boek is van Thiery's laatste boek, dat hij heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven.

ditte waarom de Grote Goden meer schrijven, dan de kleine menschen, omdat het ook niet juist is te zeggen.

Het boek van Thiery's laatste boek, dat hij heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven.

De tijd van Thiery's laatste boek, dat hij heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven.

Thiery, die een mens is, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven.

Waar zijn Thiery's laatste boek, dat hij heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven.

Tu, het is Thiery's laatste boek, dat hij heeft geschreven, is er een mens, die de wereld van Thiery's laatste boek met zijn eigen hand heeft geschreven.

Bespreking van dit boek door John F. [= Raymond De Kremer (RDK)] in de krant De Dag van 13 februari 1936 (zie verder).

1936
Kunstkritiek

(15 pagina's)

Bron: [Universiteitsbibliotheek Gent](#)

Opmerkingen:

Antwoord van Jan Thiery op de bespreking van John F. in de krant De Dag (zie hierboven).

"Op 13 februari 1936 besprak RDK in De Dag [-] uitgebreid het eind 1935 in eigen beheer verschenen boek "Werkers, die de Wetenschap, de Kunst en den Arbeid liefhebben: wijsgeerig roman" van Jan Thiery. Hij weet te melden dat het een herwerking is ("zoo dat het door de bestaande Wetten zou kunnen getolereerd worden") van een boek dat 30 jaar geleden verschenen was en dat RDK toen gelezen heeft. RDK doelt hier op het boek "Wetenschap-, kunst- en arbeidminnende werkers" uit 1905, dat toen een schandaal veroorzaakte (onder meer door de pornografische inhoud, gelieerd met filosofische en politieke stellingnamen die sterk anarchistisch geïnspireerd waren). Daar Thiery toen het boek gratis had laten uitdelen door twee venters in de Gentse straten (onder meer in de Onderstraat waar een leraar van de lagere school het in handen had gekregen) werd hij opgepakt wegens het 'uitdelen van een geschrift, strijdig met de goede zeden' en tot vijf maanden cel veroordeeld. Voor zijn herwerkte uitgave had Thiery echter sterk gesnoeid in de oorspronkelijke versie: van de 516 pagina's bleven er slechts 76 over! RDK opent zijn artikel met:

Ik heb eerbied voor Jan Thiery, daarmee wil ik een begin maken.

Niet dat ik in 't minst zijn gedachten deel, daar is in de verste verte geen spraak van, en ik weet zelfs niet of er mensen te vinden zijn die ze deelen. Maar ik eerbiedig de kleine eenzame zwijgende man, die met moeite door het leven komt, die nooit naar een politiker de hand heeft uitgestoken, alhoewel hem dit heel gemakkelijk zou geweest zijn; de wandelaar die steeds op zijn ééntje door regen en wind de straten opwandelt, die men even goed kan ontmoeten aan 't verste eindje der Muide, als in de lommedreven van 't Park, en die 's avonds zijne gedachten, overwegingen en droombeelden, een letterkundigen vorm weet te geven, en ijverig neerpenf.

Hierna bekijkt RDK het boek echter uitermate kritisch, om te concluderen:

Ware zijn vernuft en ook zijn schrijverstalent in engeren kring willen blijven, hij zou niet alleen goed werk hebben voortgebracht, maar hij zou eene nuttige zending hebben volbracht.

Tot mijn spijt verklaar ik thans dat hij zulks niet heeft gedaan, en 't doet me leed tegenover dezen braven eerlijken geesteswerker zoo streng te moeten wezen.

Jan Thiery reageerde hierop als Johano Thiery door in eigen beheer in de tweede helft van februari 1936 de zestien pagina's tellende brochure "Kunstcritiek" op de markt te brengen, waarin het artikel van RDK uit De Dag integraal is opgenomen en waarin Thiery noteert: *hij [= Jan Thiery] neemt niet de minste nota van de critiek. Men mag over zijn schrift en zijne gedachten al babbelen wat men wil, hij trekt zich daarvan niets aan...* Waarom Thiery dan toch de moeite nam om RDK van antwoord te dienen door middel van deze brochure legt hij uit met volgende vergelijking: *Ik bezocht eens eene kunsttentoonstelling. Ik zag een uitknipsel uit een dagblad, 't welke den exposant aan den muur had bevestigd en waarrond hij een rooskleurig lint geslingerd had, 't welke langs boven in een sierlijk strikje eindigde. Ik dacht: vast bevat deze critiek veel zoete woordjes voor den kunstenaar... Helaas!... 't Was effenaf ééne smeelapperij, opperbest geschikt om den artiest alle kans op verkoop te benemen... dus om hem uiterst "lekker" te schaden, in 't winnen van zijn brood!... Ik moest hartelijk lachen over den kunstenaar zijne handeling, die zoo fijntjes het den kritieker betaald zette.* Op dezelfde wijze als het roze lint van de kunstenaar rond de kritiek, vormt deze brochure van Thiery een papieren lint rond de kritiek van RDK op Thiery's "Werkers, die de Wetenschap, de Kunst en den Arbeid liefhebben: wijsgeerig roman"...

[Fragment uit mijn biografie "Soms overtreft de werkelijkheid de fantasie. Raymond De Kremer (alias Jean Ray / John Flanders) 1887-1964", [2019](#)]

1936

Schets, der geschiedenis van Gent (een chronologisch lijstje - vrij, naar eenige geschiedschrijvers)

(50 pagina's)

Bron: [De Zwarte Doos Gent](#)

1937-1938

Rond de beroemde erfeniszaak der familie Thiéry

Bron / Opmerkingen: [UniversiteitsbibliotheekGent](#)

1938

De gelijkenis van de watertank

(2 pagina's)

Bron: Privécollectie Frank Vanhyfte Gent

Opmerkingen:

"De gelijkenis van de watertank" is een pamflet dat verwijst naar de utopische ideeën van de Amerikaanse auteur Edward Bellamy (1850-1898) ([Wikipedia](#)): *Waar Marx de oplossing in de klassenstrijd ziet, ziet Bellamy de oplossing bij een samenwerking tussen de verschillende klassen. Iedereen zou gelijk zijn, het geld wordt afgeschaft en de bevolking heeft de leiding over het land.*

REDE, IN VERBODINGEN DER OVERHEEREN

De Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Text continues with political and social commentary in Dutch.)

De Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of the text from the previous page.)

"De geijkens van de Water-Tank"

Van 't Water-Tank, uitgegeven door de Staat.

De Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Main body of the article 'De geijkens van de Water-Tank', discussing social justice and the role of the state.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

...de Staat bevoegd die overheid te bepalen... (Continuation of text from the left page.)

[1938?]

't Bellamyïsme

(2 pagina's)

Bron: [Universiteitsbibliotheek Gent](#)

1939

Over de eerste misgeboorte van de partij van 't wereldburgerschap

Bron: [Koninklijke Bibliotheek van België Brussel](#)

Geert Vandamme
(met dank aan Frank Vanhyfte)

[Eerste versie op deze blog: 23 september 2015 / Revisie 1: 23 december 2018 / Revisie 2: 23 februari 2020 / Revisie 3: 7 oktober 2021]

[Uit 1915 kennen we een gepatineerde gipsen buste van Henri Thiery voorstellende zijn broer Jan. - [Maison Jules](#) - deze werd aangekocht door het [STAM Gent](#)]

23rd September 2015 gepost door [Geert Vandamme](#)

Labels: [frank vanhyfte](#) [geert vandamme](#) [gent](#) [jan thiery](#) [wetenschap - kunst - en arbeidminnende werkers](#)